

El llenguatge

Un jugador empedreït

15/3/1980

Sentim sovint expressions com «un home de cor empedernit», «un jugador empedernit», «un bevedor empedernit», «un fumador empedernit», etc. Però «empedernit» no és sinó un calc de la forma del castellà «empedernido», participi, usat com a adjectiu, del verb «empedernir», el qual, en català, revesteix la forma empedreir, més clarament relacionat amb el substantiu pedra. Empedreir, efectivament, significa «convertir en pedra, endurir com la pedra» i, usat en sentit figurat, «endurir, esdevenir insensible». I, anàlogament al castellà, el seu participi passat, empedreït, ha esdevingut un adjectiu que apliquem a aquell qui ha contret un vici o un costum del qual no sap alliberar-se. Diem, així, per tant, un jugador empedreït, un bevedor empedreït, un fumador empedreït, i fins i tot un lector empedreït, encara que hom convingui que la lectura no és, ni de bon tros, un costum tan nociu com el joc, la beguda o el tabac.

Cal tenir en compte que, en concurrència amb empedreït, poden usar-se també alguns altres adjectius, segons els casos: dur, endurit i insensible, d'una banda, i aviciat o viciat, contumaç i recalitrant, de l'altra.

Aplicat a noms personals com jugador, bevedor, etc, hom usa també molt sovint, amb el mateix valor que empedreït, l'adjectiu impenitent. Tant el Diccionari Fabra com la Gran Enciclopèdia Catalana es limiten a dir que impenitent significa «que no es penedeix dels seus pecats», però creiem que no hi ha res a objectar contra aquest ús, justificat, si més no, per una certa ironia —que tant contribueix a ampliar l'extensió del sentit de les paraules— la qual permet parlar de certs vicis i costums, especialment quan són propis —com d'un pecat.

També caldria posar en relleu un adjectiu molt popular, que no recull el Diccionari Fabra, però que trobem ja a la Gran

Enciclopèdia Catalana: reconsegurat. Diem, així, un vici reconsegurat, un jugador reconsegurat (o un reconsegurat jugador!), un lladre reconsegurat, un nome reconsegurat en la seva manera de ser, un caracter reconsegurat, etc.

Albert Jane